

ዳኞች፡- መንበረዐሐይ ታደሰ

- ሐገሥ ወልዱ
- ሂሩት መለሰ
- በላቸው አንሺሶ
- ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- አቶ ደረሱ ዓለሙ - አልቀረቡም።

ተጠሪ፡- አቶ ሙሊሣ ወርቁ - አልቀረቡም።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የተጀመረው በምስራብ ሸዋ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን አመልካች ተከላሽ ተጠሪ ደግሞ ከላሽ ነበሩ። የክስም ምክንያት በ10/8/98 ዓ.ም በተባረዘ የብድር ውል በ29/9/98 ዓ.ም ለመመለስ ብር 11,750 (አስራ አንድ ሺህ ሰባት መቶ ሃምሳ) ተበድረው በተባለው ቀን ካልከፈሉ እጥፍ አድርገው ብር 23,500(ሃያ ሦስት ሺህ አምስት መቶ) ለመክፈል ገንዘቡን ተቀብለው ስላልከፈሉ በውሉ መሰረት ገንዘቡን እጥፍ አድርገው እንዲከፍሉ እንዲወሰን በማለት ውላቸውን ጨምሮ በአንድነትና በነጠላ እንዲከፍሉ የሚል ነው።

ሁለተኛ ተከላሽ የነበሩት ዋስ የብድሩን ገንዘብ በማመን ከዋናው ተበዳሪ ጋር ይከራከር በማለት መልስ የሰጡ ሲሆን አንደኛ ተከላሽ የአሁኑ አመልካች ግን የተበደረውን ያህል ብቻ እንጂ እጥፍ ተደርጎ መክፈል እንደሌለባቸው በመግለጽ መልስ በመስጠት ተከራክረዋል።

ግራ ቀኙን ያከራከረው ፍ/ቤት አመልካች የተበደሩትን ገንዘብ ወለድ በማድረግ 23,500 (ሃያ ሦስት ሺህ አምስት መቶ) በውሉ መሰረት እንዲከፍሉ ዋና ተበዳሪው ካልከፈሉ ዋሱ እንዲከፍሉ ሲል ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኙን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 337 መሰረት የሰረዘው ሲሆን ሰበር ሰሚ ችሎትም በተመሳሳይ ሁኔታ በማጽናቱ የቀረበ የሰበር አቤቱታ ነው።

አመልካች ጥር 3 ቀን 2001 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት ቅሬታ መሰረት የብድሩ ገንዘብ እጥፍ ተደርጎ እንዲከፍል የመወሰኑን አግባብነት ለመመርመር ተጠሪን በማስቀረብ ግራ ቀኙ ክርክራቸውን በጽሑፍ አቅርበዋል።

እኛም ክርክራቸውን እንደሚከተለው መርምረናል።

ከግራ ቀኙ ክርክር በፍሬ ነገረ ረገድ የተረጋገጠውና የማይካካዱት 11,750.00 (አስራ አንድ ሺህ ሰባት መቶ ሐምሳ ብር) አመልካች ከተጠሪ በብድር የወሰዱ መሆኑን ነው። አከራካሪ የሆነው የተጠቀሰው የብድር ገንዘብ በተባለው ቀን ባለመክፈሉ ምክንያት እጥፍ አድርጎ የመመለሱ ጉዳይ ነው። በመሰረቱ ተዋዋዮች የብድሩን ገንዘብ እጥፍ አድርጎ ማለትም መቶ ፐርሰንት ወለድ ለመክፈል ቢዋዋሉ የሕግ መሰረት ይኖራል ወይ? የሚለው ነጥብ ምላሽ ሊያገኝ የሚገባ ነው። ተዋዋዮች በወለድ የሚከፈለውን ገንዘብ በአመት በመቶ ከአስራ ሁለት በላይ እንዲሆን ለመዋዋል እንደማይቻል በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2479/1/ የተመለከተ ከመሆኑም በላይ በወለድ የሚከፈለው ገንዘብ በመቶ አስራ ሁለት በላይ በዓመት እንዲሆን በጽሁፍ የተደረገ ውል ቢኖር እንኳ ተበዳሪው በመቶ ዘጠኝ ብቻ በአመት ወለድ መክፈል እንዳለበት

በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2479/3/ በአስገዳጅ ሁኔታ ተደንገኛል። ከዚህ አንጻር ተዋዋዮች የብድርን ገንዘብ እጥፍ አድርጎ ለመክፈል መስማማትን ሕጉ የማይፈቅድ መሆኑን ከፍ ሲል ከተጠቀሱ ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል።

ተጠሪ በስር ፍ/ቤት በግልጽ የጠየቁት ዳኝነት አመልካች በ10/8/98 ዓ.ም በተጻፈ ውል በ29/9/98 ሲመልስልኝ በዚህ ቀን ሳይመልስ ቀኑን ካሳለፈ የተበደረውን ገንዘብ እጥፍ አድርጎ ሊከፍለኝ ብር 11,750(አስራ አንድ ሺህ ሰባት መቶ ሃምሳ) ተበድሮ እስካሁን አልመለሰልኝም። ስለዚህ በገቡት ግዴታ መሰረት እጥፍ አድርገው ብር 23,500(ሃያ ሦስት ሺህ አምስት መቶ) እንዲከፍሉ እንዲወሰንልኝ የሚል ነው። ፍ/ቤቱም እጥፍ ተደርጎ የመክፈሉን ጥያቄ ተቀብሎ በስምምነቱ መሰረት እጥፍ የተባለውን ወለድ ለማድረግ 23,500 ብር እንዲከፍል በማለት መወሰኑ ከፍ ሲል ስለወለድ አከፋፈል በሕጉ የተመለከተውን ድንጋጌ ያላገናዘበ ነው። የተጠሪ ጥያቄ በውሉ በተመለከተው ቀን ባለመክፈሉ ምክንያት ገንዘቡ እጥፍ ተደርጎ እንዲከፈላቸው እንጅ ክፍያው ስላዘገየባቸው ወለድ ተሰልቶ እንዲከፈላቸው አልጠየቁም። በፍ/ቤቶች መብትም ሆነ ግዴታ በፍርድ ሊረጋገጥ የሚችለው በሕግ በተመለከቱ ስርአቶች ብቻ እና በግልጽ በተጠየቀው ዳኝነት አንጻር ነው። በተያዘው ጉዳይ የብድርን ገንዘብ ከመነሻው እጥፍ አድርጎል ለመክፈል ውል ለመዋወል ሕጉ የሚከለክል ሲሆን ከፍ ሲል ከተመለከቱት የሕግ ድንጋጌዎች መንፈስ ባፈነገጠ መልኩ የምእራብ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የተጠቀሰውን ገንዘብ እንደወለድ እጥፍ አድርጎ ይክፈል በማለት የሰጠውን ውሳኔ ይግባኝ ሰሚም ሆነ ሰበር ሰሚ የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ማረም ሲገባቸው በማጽናት የሰጡት ውሳኔዎች መሰረታዊ የሕግ ትርጉም ስህተት የተፈጸመበት ነው ብለናል።

ው ሳ ኔ

1. የምዕራብ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 18071 በ14/9/2000 ዓ.ም፣ የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 52223 በ3/3/2001 ዓ.ም እና እንዲሁም ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 74254 በ28/5/2001 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ውሳኔዎች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/መሰረት ተሻሻሏል። ይፃፍ።
2. አመልካች 11,750(አስራ አንድ ሺህ ሰባት መቶ ሃምሳ) ስለመበደራቸውና ይህንኑ ብር ብቻ እንደሚከፍሉ ያመኑ በመሆኑ ከውሉ ጊዜ ማለትም ከ10/8/98 ዓ.ም እስከ 29/9/98 ዓ.ም ድረስ ያለውን የአንድ ወር ከ19 ቀን ብቻ 11,750 ብር የሚያስገኝውን ወለድ 9% በዓመት ስሌት ታስቦ ለተጠሪ እንዲከፈሉ በማለት ተወስኗል።
3. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ ይቻቻሉ ብለን መዘገቡን ዘግተናል ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ